

Jerzy Krzywaźnia

Pamiętka z tajnego nauczania
w Kuźnicy Grabowskiej
- Władysław Jura (1892-1964)

Rojów 2024

Jerzy Krzywaźnia

Pamiętka z tajnego nauczania
w Kuźnicy Grabowskiej
- Władysław Jura (1892-1964)

Rojów 2024

Grafika na okładce: Władysław Jura (około 1913)

I. Cel i motywacja publikacji

4 września 2023 roku na ścianie szkoły w Kuźnicy Grabowskiej została odsłonięta tablica poświęcona Władysławowi Jurze, postaci istotnej dla historii miejscowości w czasie II wojny światowej.

Po klęsce wrześniowej w 1939 roku, na terenach anektowanych przez Rzeszę, nie istniały polskie szkoły, nawet na poziomie podstawowym, a polskie dzieci nie miały dostępu do niemieckich placówek edukacyjnych. Mimo to, w obliczu terroru, zorganizowano tajne nauczanie. Podczas niemieckiej okupacji, kiedy w Kuźnicy Grabowskiej zabrakło szkół i nauczycieli, mieszkańców tej wsi, Władysław Jura, podjął się prowadzenia tajnych lekcji. Poznajmy bliżej tę postać.

Tablicę upamiętniającą Władysława Jurę ufundowało Stowarzyszenie Ruch Samorządowy im. prof. Mariana Falskiego w Kuźnicy Grabowskiej z prezesem Michałem Krzakiem.

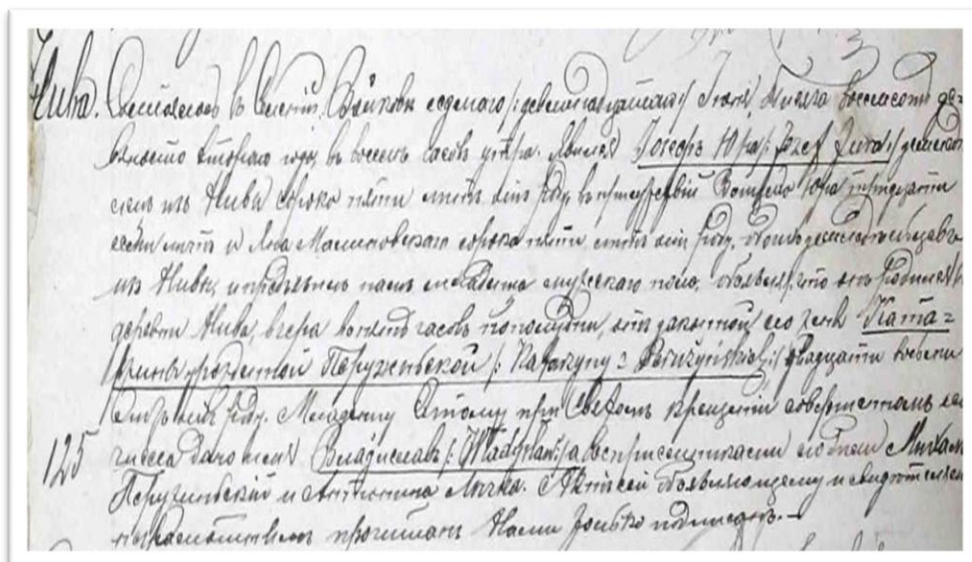

Dane genealogiczne pochodzą ze strony p. Wojciecha Gracza [Nasi krewni – Nasi krewni \(wojciechgracz.pl\)](http://Nasi.krewni-Nasi.krewni.wojciechgracz.pl)

Pretekstem do publikacji była 60. rocznica śmierci Władysława Jury.

II. Dane biograficzne Władysława Jury

Władysław Jura urodził się 18 czerwca 1892 r. w Niwie jako syn Józefa (ur. ok. 1847) i Katarzyny z Perużyńskich (ur.1863). Miał trzech braci i trzy siostry.

Akt urodzenia Władysława Jury – USC Wojków U-125/1892¹

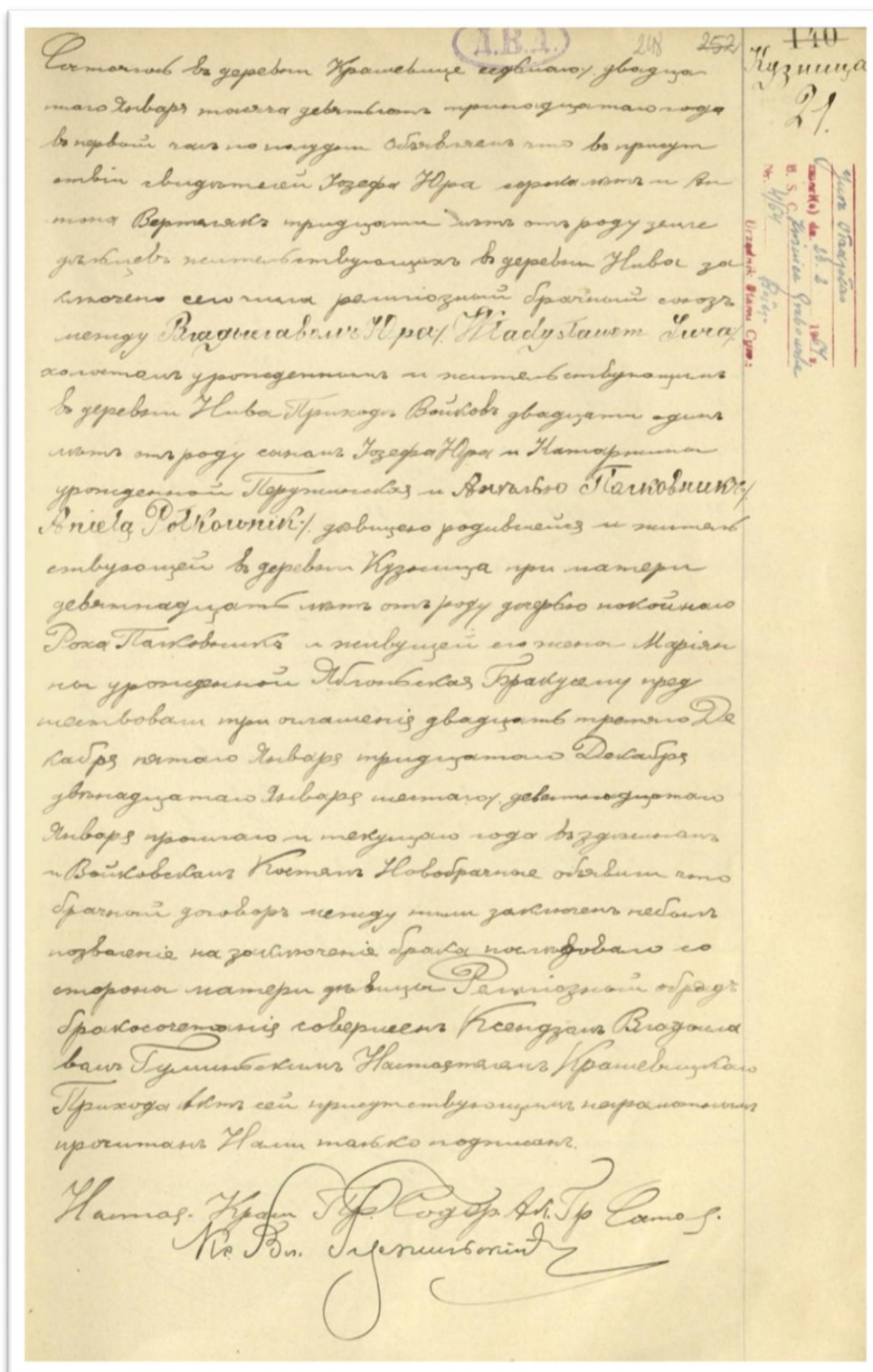
Uczęszczał do 7 - klasowej szkoły z językiem rosyjskim w Wojkowie.

Władysław Jura

¹ [Metryki - Skanoteka - Baza skanów akt metrykalnych](#) espół: 1730d / Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Wojkowie, Jednostka: 1892 / UMZ-1892, Katalog: Urodzenia, Lata: 1892

20 stycznia 1913 ożenił się w Kraszewicach z Anielą Pułkownik (1893–1967)
i osiedlił się w Bigosach.

Akt ślubu Anieli Pułkownik i Władysława Jury

– akta USC parafii Kraszewice 21/1913 z dnia 20 stycznia 1913 ²

² [Jednostka - Szukaj w Archiwach](#)

Miał pięcioro dzieci - 3 córki i 2 synów: Mariannę ur. 1914 r., Józef 1919 r., Aniela ur. 1923, Kazimierza ur. 1927 r. i Genowefę 1933.³

W wieku 23 lat doznał paraliżu. Miał od tego czasu bezwładną lewą rękę i nogę. Władysław Jura zmarł 23 lutego 1964 r.⁴ Pochowany jest wraz ze swoją żoną na cmentarzu w Kraszewicach.

³ [Władysław Jura 1892–1964 – Nasi krewni \(strona genealogiczna Wojciecha Gracza\)](#)

Miejsce urodzenia Niwa, gmina Błaszki, powiat sieradzki, Łódzkie, Polska

⁴ Akt Z- 4/1964 USC Kuźnica Grabowska

III. Wspomnienie córki Władysława Jury - Genowefy Dziecielskiej (ur.1933)⁵

W czasie II wojny światowej Władysław Jura odegrał istotną rolę dla mieszkańców Kuźnicy Grabowskiej, potajemnie ucząc dzieci pisania, czytania, liczenia i katechizmu. Ryzykował przy tym bardzo wiele, nawet życie.

Lekcje odbywały się w jego domu, gdzie gromadziło się około 20 dzieci w różnym wieku. Nauczanie trwało od listopada do maja, gdyż w pozostałych miesiącach zajmował się on wypasaniem bydła.

Mimo że lekcje odbywały się w ciasnej kuchni, pełniącej funkcję klasy, dzieci chętnie na nie uczęszczały. W trakcie wojny Władysław Jura uczył również katechizmu w Mikstacie.

Po wojnie, gdy szkoły wznowiły działalność, ograniczył się do nauczania katechizmu. Dwa razy w tygodniu odwiedzał kościół w Kraszewicach, wspierając księdza Sapotę w przygotowaniu nawet 200 dzieci do Pierwszej Komunii Świętej.

Naukę religii kontynuował przez około 5 lat, po czym zrezygnował z powodu pogarszającego się zdrowia - doznał częściowego paraliżu.

I Komunia Święta w Kraszewicach (prawdopodobnie 1947). Władysław Jura w lewym górnym rogu, pośrodku zdjęcia ks. Stanisław Sapota.

⁵ Relacja córki Genowefy Dziecielskiej spisana przez Katarzynę Wysotę w 1999 roku

IV. Wspomnienia ucznia Władysława Jury - Józefa Gabrysia (ur. 1931)⁶

Dom Władysława Jury mieścił się w odległości około 600 metrów od domu, w którym się wychowałem. Był to skromny, gliniany domek z kuchnią połączoną z pokojem. To właśnie tam, przy dużym stole, Władysław Jura prowadził lekcje.

Ja, mój brat Marian Gabryś oraz Zofia Kołaczek uczęszczaliśmy na naukę do Władysława Jury. Tam nauczyliśmy się podstaw pisania, czytania i matematyki, a także przygotowywaliśmy się do pierwszej komunii świętej. Komunię tę przyjęliśmy w Mikstacie, do którego dojechaliśmy konną furmanką, prowadzoną przez mojego ojca.

Po zakończeniu wojny Władysław Jura kontynuował nauczanie katechizmu. W zajęciach uczestniczyły dzieci nie tylko z Kuźnicy Grabowskiej, ale również z Głuszyny. Mimo lekkiego paraliżu, był osobą wymagającą.

W podziękowaniu za naukę, ludzie obdarowywali go żywnością. Do jego narzędzi dydaktycznych należały elementarz, katechizm i liczydło.

Na zdjęciu komunijnym od lewej strony: Józef Gabryś, Hieronim Homieja, Kędzia Jan, Zadka Janina, Władysław Jura, Genowefa Jura, (?) i Karczewski.

⁶ Relacja Józefa Gabrysia spisana przez wnuka Adama Bętkowskiego około 2003

V. Upamiętnienie Władysława Jury w Kuźnicy Grabowskiej

Uroczystego odsłonięcia tablicy dokonała wnuczka Władysława Jury - Grażyna Helińska (z domu Dzięcielska) 4 września 2023. Wcześniej przypomniano biogram Władysława Jury opracowany przez autora tej publikacji.

Od prawej: Halina Raszevska, Leon Owczarek, Konrad Kuświk, Grażyna Helińska – (fot. <https://pulstygodnia.pl>)

Poczet sztandarowy: od lewej Blanka Pietrzak, Jakub Sibiński, Julia Skorupa – (fot. <https://pulstygodnia.pl>)

Wpis do kroniki szkolnej – wójt gminy Kraszewice Konrad Kuświk – (fot. <https://pulstygodnia.pl>)

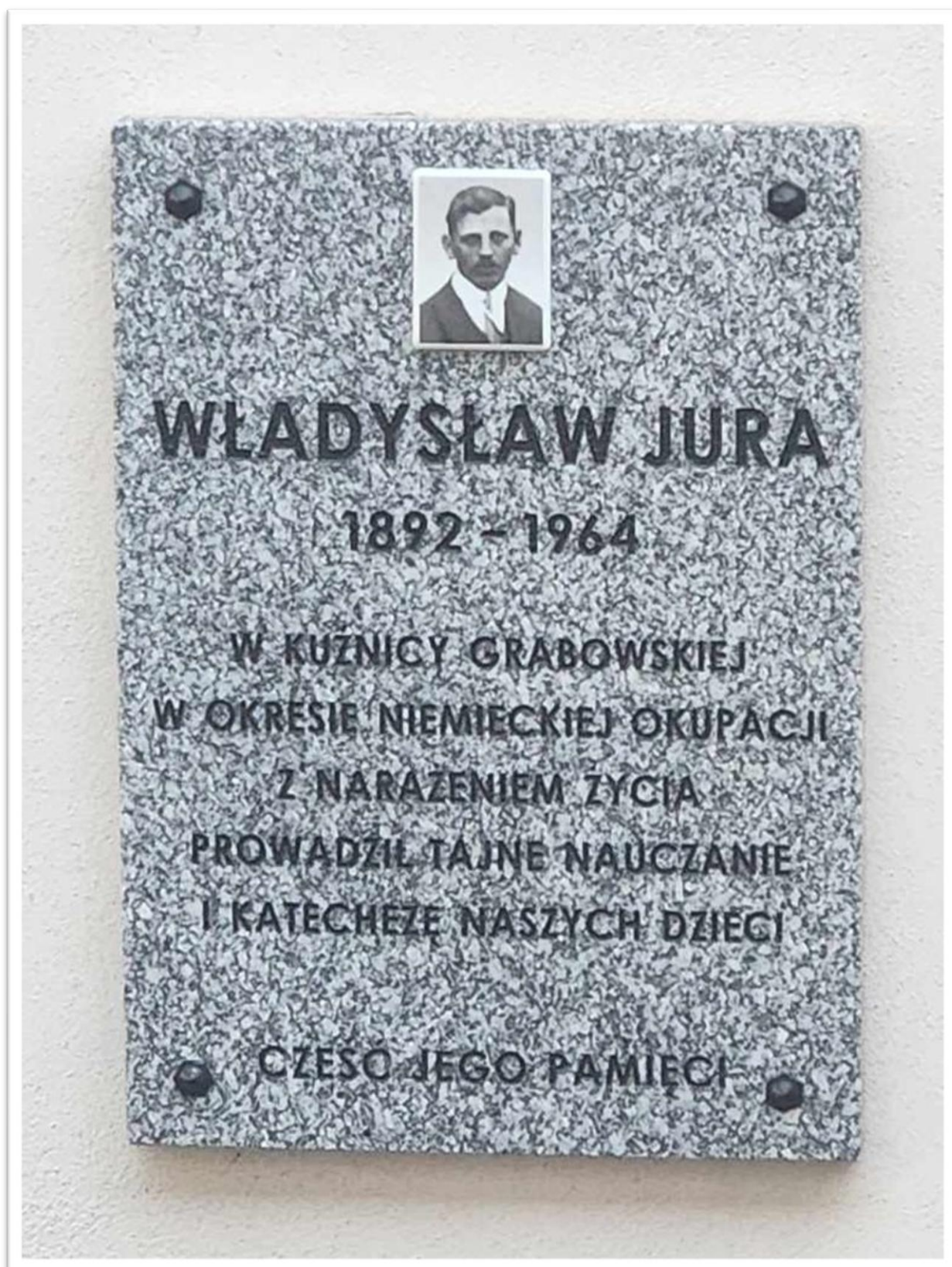
Uczniowie klasy I z wychowawczynią Violettką Bury, wójt gminy Kraszewice Konrad Kuświk, sołtys Leon Owczarek - (fot. <https://pulstygodnia.pl>)

*Uczniowie klasy I z wychowawczynią Violetką Bury podczas uroczystości pasowania na ucznia SP im. Kardynała Karola Wojtyły w Kuźnicy Grabowskiej –
(fot. <https://pulstygodnia.pl>)*

18 maja 2024 roku poświęcenia tablicy dokonał ks. kanonik Piotr Paś (proboszcz parafii Kraszewice) w trakcie Koncertu Papieskiego – (fot.- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Karola Wojtyły w Kuźnicy Grabowskiej - Facebook)

Stan obecny tablicy (20 grudnia 2024) – fot. Katarzyna Sibińska

Tablica umieszczona jest na ścianie budynku sali gimnastycznej
Szkoły Podstawowej im. Kardynała Karola Wojtyły w Kuźnicy Grabowskiej
(20 grudnia 2024) – fot. Katarzyna Sibińska

Tekst tablicy

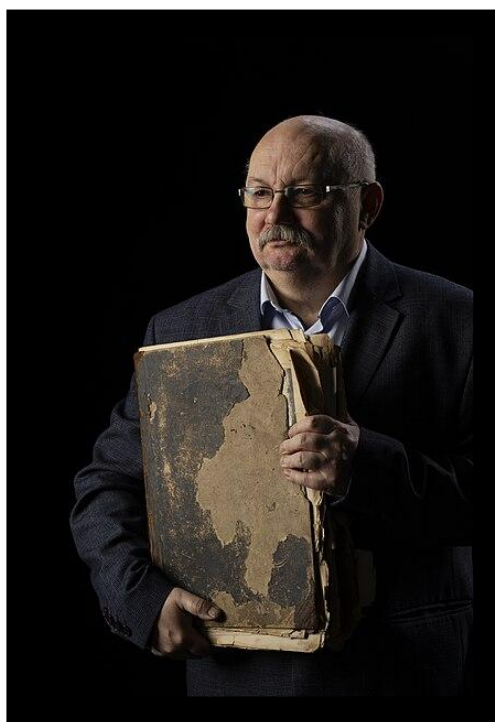
WŁADYSŁAW JURA

1892-1964

**W KUŹNICY GRABOWSKIEJ
W OKRESIE OKUPACJI NIEMIECKIEJ
Z NARAŻENIEM ŻYCIA
PROWADZIŁ TAJNE NAUCZANIE
I KATECHEZĘ NASZYCH DZIECI**

CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI

VI. Od autora

Jerzy Krzywaźnia (2024) - fot. Grzegorz Kosmala

Jestem emerytowanym nauczycielem historii i autorem szeregu publikacji z zakresu historii regionalnej. Zachęcam do zapoznania się z nimi:

- ✓ 100 lat w służbie społeczeństwu: Szkoła Podstawowa im. Kardynała Karola Wojtyły w Kuźnicy Grabowskiej (aut. Jerzy Krzywaźnia, Barbara Cichosz). – Kuźnica Grabowska; Gołuchów: PHU Agat, 2010. – 104 s. ISBN 978-83-930746-0-0 (monografia)
- ✓ Na powstańczym szlaku 1863 w Kuźnicy Grabowskiej, Kuźnica Grabowska; Gołuchów: PHU Agat, 2013. – 44 s. ISBN 978-83-930746-1-7
- ✓ Z dziejów kościoła w Rojowie, Szkoła Podstawowa w Rojowie [aut. Jerzy Krzywaźnia, Hanna Kempa], Rojów 2013
- ✓ Zbrodnia Katyńska wpisana w historię Kuźnicy Grabowskiej, Kuźnica Grabowska 2015
- ✓ Delegat na Polski Sejm Dzielnicowy ksiądz prałat Ksawery Szukalski (1878-1956), Przegląd Wielkopolski 2008, nr 3, s. 56–58
- ✓ Setna rocznica Elementarza Falskiego – związki autora z Wielkopolską, Przegląd Wielkopolski nr 89 (3/2010)

- ✓ „Pamięć nie dała się zgładzić” – w hołdzie nauczycielom ziemi ostrzeszowskiej poległym w Katyniu (w) Ostrzeszowska Kronika Regionalna 2004/2005, R. 4/5, s. 64–67
- ✓ Powstańcza bitwa pod Kuźnicą Grabowską (w) Ostrzeszowska Kronika Regionalna 2004/2005, R. 4/5, s. 84–87
- ✓ Śladami historycznych inskrypcji kraszewickiego cmentarza i kościoła (w) Ostrzeszowska Kronika Regionalna, R.6/2013, s. 44–49
- ✓ Dzieje fryszerki w Czajkowie (w) Ostrzeszowska Kronika Regionalna, R.7/2014, s. 50–55
- ✓ Wojenne losy rodziny Janasów (w) Ostrzeszowska Kultura nr 24 3/2022, s. 8–13
- ✓ Uzdrawienie za wstawiennictwem św. Józefa w rojowskim dworze (1763) (w) Ostrzeszowska Kultura nr 25 4/2022, s. 13
- ✓ Franciszek Frezer (1798-1845) (w) Ostrzeszowska Kultura nr 25 4/2022, s. 14–15
- ✓ Jakub Krzywaźnia (ok. 1784-1831) i Kuźnica Grabowska w jego czasach (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 27 2/2023, s. 14–16
- ✓ Pocztówka z Rojowa (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 28 3/2023, s. 2
- ✓ Żydowski Obóz Pracy (Getto Żydowskie) w Kraszewicach (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 28 3/2023, s. 8–10
- ✓ Kronika życia Józefa Blewąski - górnika i żołnierza WP we Francji (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 30 1/2024, s.1-4
- ✓ W Dachau był numerem: 28313. Wspomnienie Sługi Bożego ks. Franciszka Strugały (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 31 2/2024, s. 2-3
- ✓ Tajemnica Enigmy - związki słynnego kryptologa z Kraszewicami (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 31 2/2024, s. 4-6
- ✓ Historyczny portret Ostrzeszowa u progu I wojny światowej (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 32 3/2024, s.2-5
- ✓ Szkoła w Kuźnicy Grabowskiej (1953-1960) - zapiski z przeszłości (w) Ostrzeszowska Kultura, nr 32 3/2024, s.12-15
- ✓ Upamiętnienie bohaterów bitwy o Monte Cassino z Kuźnicy Grabowskiej, Rojów 2024

Z większością publikacji można zapoznać się na moim blogu (który prowadzę od 2011 r)

<https://szkicehistoryczne.blogspot.com> a także na [Jerzy Krzywaźnia - Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa \(wbc.poznan.pl\)](#) i [Jerzy Krzywaźnia - Academia.edu](#)

Kontakt z autorem : jerzykrzywaznia@gmail.com

VII. Bibliografia i netografia

1. 100 lat w służbie społeczeństwu: Szkoła Podstawowa im. Kardynała Karola Wojtyły w Kuźnicy Grabowskiej (aut. Jerzy Krzywaźnia, Barbara Cichosz). – Kuźnica Grabowska; Gołuchów: PHU Agat, 2010 – 104 s. ISBN 978-83-930746-0-0 (monografia)

1. [KUŹNICA GRAB. Odsłonięto tablicę poświęconą Władysławowi Jurze. W czasie okupacji prowadził we wsi tajne nauczanie - pulstygodnia.pl](#)
2. [Szkice historyczne - Jerzy Krzywaźnia: Tablica pamięci Władysława Jury](#)
3. [Władysław Jura 1892–1964 – Nasi krewni](#)
4. [Nagrobek Władysława Jury 1895-1965 – Nasi krewni](#)
5. [Szkoła Podstawowa im. Kardynała Karola Wojtyły w Kuźnicy Grabowskiej - Facebook](#)

Spis treści:

I. Cel i źródła publikacji	5
II. Dane biograficzne Władysława Jury	6
III. Wspomnienie córki Władysława Jury - Genowefy Dziecielskiej (ur.1933).....	9
IV. Wspomnienia ucznia Władysława Jury - Józefa Gabrysia (ur.1931)	10
V. Upamiętnienie Władysława Jury w Kuźnicy Grabowskiej	11
VI. Od autora	16
VII. Bibliografia i netografia	18

